

Nya ytterhögerpartier i Finland (2000–2022)

En översikt

ANDREAS FAGERHOLM

INTRODUKTION

Sedan det finländska partisystemets etablering för drygt 100 år sedan har ett stort antal – grovt räknat omkring sjuttio (Mickelsson 2021, 451–459) – partier konkurrerat om finländarnas gunst. Några få av dessa har varit verksamma under hela eller större delen av denna tidsrymd, men de flesta är betydligt mer kortlivade. De blommar upp, men de dör vanligtvis också ut – ibland efter till och med flera årtionden av välgång, och ibland efter bara några få motiga år.

Särskilt under de senaste dryga två decennierna har ett stort antal – närmare tjugo – nya partier grundats. En betydlig andel av dessa kan hänföras till partifamiljer som inom internationell partiforskning ofta brukar benämnas högerradikala och högerextrema. Denna granskning riktar intresset mot just dessa partier. Syftet är, kort och gott, att presentera en övergripande kartläggning av de finländska högerradikala och högerextrema partier som grundats under de två senaste decennierna (2000–), med särskilt fokus på hur deras ideologier ser ut och skiljer sig från varandra. Ett speciellt intresse reserveras åt att utforska profileringen av Valta kuuluu kansalle, som sedan juni 2021 är representerat i riksdagen genom den tidigare sannfinländaren Ano Turtiainen.

YTTERHÖGERN I FINLAND: DEFINITIONER OCH AVGRÄNSNINGAR

Som nämnes i introduktionen fokuserar den föreliggande granskningen på partier som kan förmodas vara antingen högerradikala eller högerextrema. Enligt en vedertagen begrepps- och definitionsapparat (se fr.a. Mudde 2005) är dylika partiets högerposition inte primärt socioekonomisk, utan snarast sociokulturell: både högerradikala och högerextrema partier verkar för en starkare nation och för en förstärkt nationell identitet genom att idealisera och propagera etnisk homogenitet. Det som skiljer dessa två familjer åt är främst synen på demokrati. Där höger-radikala partier accepterar demokratiska spelregler i sin strävan efter att i grunden (i rötterna, lat. *radix*) förändra den förhärskande (liberaldemokratiska) samhällsmodellen är högerextrema aktörer öppet antidemokratiska och ibland direkt våldsbejakande. Utöver dessa definierande element kännetecknas båda partityperna av en rad andra attribut: de betonar ofta auktoritarism och säkerhet, de vänder sig gärna mot korrupta eliter och de tenderar vara skeptiska till överstatliga organisationer (Mudde 2019). För enkelhetens skull skall jag hädanefter använda den generiska termen ytterhögerpartier – en term som då innefattar såväl högerextrema som högerradikala aktörer.

Tabell 1. Ytterhögerpartier som registrerats 2000–2021 (eller ansöker om registrering våren 2022)

Partinamn (på finska)	Förkortning ¹	Registrering	
		År	Status ²
Suomen Kansan Sinivalkoiset	SKS	2002	○
Suomi Nousee – Kansa Yhdistyy/Suomi – Isänmaa	SNKY/S–I	2002	○
Suomen Isänmaallinen kansanliike	IKL II	2006	○
Vapauspuolue/Sinivalkoinen Rintama	VP/SVR	2010	○
Muutos 2011/Muutospuolue	M11/MP	2010	□
Sininen tulevaisuus/Siniset/Korjausliike ^a	ST/Sin./KL	2017	●
Suomen Kansa Ensin	SKE	2018	●
Valta kuuluu kansalle	VKK	2021	●
Vapauden liitto	VL	2022	●
Sinimusta Liike	SML	2022	●
Pohjoinen Maa	PM	–	■
Totuuspuolue	TP	–	■

Källor: Mickelsson (2021), <https://www.puoluerekisteri.fi> samt partiernas webbplatser.

1. För äldre partier anges de förkortningar som Mickelsson återger. För nyare partier används vedertagna förkortningar eller, alternativt, egenhändigt framtagna dito (enligt gängse principer).
2. ○ = Avregistrerat, ingen känd verksamhet; □ = Avregistrerat, men verksamheten fortgår; ● = I partiregistret; ■ = Ansöker för närvarande (april 2022) om att bli upptaget i partiregistret.

^a Partiets status som ytterhögerparti är klart tveksam.

Ett knappt tiotal av de partier som grundats i Finland under de senaste två decennierna kan, utifrån partinamn och -ursprung, ses som potentiella ytterhögerpartier. Därtill finns för tillfället en handfull – återigen utifrån partinamn och -ursprung – potentiella ytterhögerpartier som aviserat en vilja att nå partistatus. Tabell 1 kan således lista inalles 12 partier. Fem av dessa har hunnit med att både registreras och avregistrerats under den aktuella tidsperioden. Av dessa har fyra också avvecklats. Väinö Kuismas SNKY/S–I, Olavi Mäenpääs SKS och Matti Järviharjus IKL II hade alla sina rötter i 1990-talets oregistrerade ytterhögerorganisationer. SNKY tog vid efter Isänmaallinen Oikeisto, SKS utgjorde en slags fortsättning på Sitoutumaton kansanrintama/Kansallinen Rintama och IKL II hade kopplingar till Isänmaallinen Kansallis-Liitto (se närmare i Pekonen m.fl. 1999). Efter ett misslyckat projekt att ena dessa aktörer lyckades både SNKY och SKS få ihop den behövliga mängden (5 000) stödförklaringar och upptogs således i partiregistret hösten 2002. SNKY bytte i augusti 2003 namn till S–I, och hösten 2006 övertogs partiet av Järviharjus grupp som även omdöpte partiet. Järviharju har senare varit verksam även i det år 2010 grundade VP, som efter Mäenpääs inträde i partiet år 2013 bytte namn till SVR. I motsats till ovannämnda avregistrerade partier verkar det år 2010 grundade M11 – numera MP – fortfarande ha viss verksamhet.

För tillfället (i juni 2022) inrymmer partiregistret fyra, eller möjligen fem, ytterhögerpartier. SKE har sitt ursprung i Rajat kiinni!-rörelsen medan VKK, VL och SML är skapelser av politiker

som utslutits ur eller lämnat – i första hand – Sannfinländarna. Även det tidigare regeringspartiet ST (senare Sin. och numera KL) härbärgerar aktörer som tidigare varit verksamma inom Sannfinländarna. Trots att ST och dess efterträdare förmodligen hör hemma i eller nära politikens mittfåra inkluderas partiet här eftersom det trots allt har sitt ursprung i den finländska ytterhögern.¹ Två potentiella ytterhögerpartier samlar för tillfället (i maj 2022) stödförklaringar för att kunna upptas i partiregistret: Tomi Juhani Siikaojas PM och Jaana Kavonius' TP.²

För att få en bättre bild av den finländska samtida ytterhögern företar de två följande avsnitten en närmare granskning av de ovannämnda partiernas ideologier. Först presenteras en bred kartläggning: Vilken är den viktigaste ideologiska skiljelinjen mellan dessa partier, och hur positionerar sig partierna i förhållande till varandra längs denna skiljelinje? Materialet utgörs av partiernas principprogram, som i första hand granskas med hjälp av automatiska innehållsanalytiska förfaringssätt. Efter denna översikt följer ett mer ingående studium av VKK. Här används återigen automatiska innehållsanalytiska tekniker för att närmare studera Ano Turtiainens – för VKK:s profilering och utveckling centrala – debattinlägg i riksdagen: Vilka teman lyfts fram i dessa inlägg, och hur har dessa teman betonats över tid?

YTTERHÖGERNS IDEOLOGIER: EN KARTLÄGGNING

Principprogrammet (eller det allmänna programmet) fastslår de principer och mål – den ideologi – som vägleder partiets verksamhet och kan således ses som det dokument som är mest lämpligt att studera i detta sammanhang. I informationsreserven Pohtiva återfinns inalles tio principprogram (”yleisohjelma”) med ett nytt ytterhögerparti som utgivare. Efter att en dubbelring och ett kort målprogram eliminerats återstår åtta (se Tabell A1).³ Utöver dessa åtta inkluderar den kommande granskningen de principprogram som VL, SML, PM och TP anmält i samband med sina pågående eller nyss avslutade registreringsförsök.⁴

Partiets ideologier eller, något mindre ambitiöst, ideologiska positioner kan studeras på flera sätt. Här kommer jag i första hand att använda mig av automatiska innehållsanalyser. De vanligaste härvidlag är *Wordscores* (Laver m.fl. 2003) och *Wordfish* (Slapin och Proksch 2008). Även om båda analysteknikerna använts flitigt och med viss framgång har de båda sina begränsningar; för *Wordscores* är valet av referenstagare kritiskt, och för *Wordfish* är det centralt att innehållet i de – gärna ganska många och ganska långa – texter som analyseras är utpräglat ideologiskt (se Grimmer och Stewart 2013).⁵ I denna studie föredras *Wordfish* eftersom den underliggande dimensionens natur är oklar – vi vet inte, *ex ante*, vilka ideologiska särdrag som främst skiljer den finländska ytterhögerpartierna åt – och eftersom vi, följaktligen, inte heller har några referenstagare med ”kända” positioner att tillgå. Eftersom antalet dokument är förhållandevis litet – Proksch och Slapin (2009, 326–328) nämner ”ett dussin” dokument som (en ganska liberalt draget) nedre gräns – kommer *Wordfish*-estimaterna att ackompanjeras av elementära textanalytiska läsningar av programmen.

Den automatiska analysen inleds med att rubricering, datering och innehållsförteckningar samt punktering, specialtecken och mellanslag elimineras från programtexterna. Versaler förvandlas till gemener, och stoppord exkluderas. Jag utelämnar också ett antal flitigt använda eller utpräglat partispecifika termer. Efter dessa inledande åtgärder kan term-dokumentmatriser

skapas. Huvudmodellen (modell A) bygger på en analys av en term-dokumentmatris (2127×12) med eliminering av termer som förekommer endast i ett dokument, men utan trunkering (Denny och Spirling 2018). Två alternativa modeller med både eliminering och trunkering (modell B) samt utan eliminering men med trunkering (modell C) har även tagits fram. Alla modeller har identifierats genom att fixera medelvärdet vid 0 och standardavvikelsen vid 1, genom att påtvinga M11 lägre värden än SML och genom att beräkna medelpositioner från 500 simulationer.

Tabell 2 och Figur 1 återger resultat från modell A. I Tabell 2 rapporteras 80 ord som starkt förknippas med den funna dimensionens poler och således ger en antydning om vad som främst skiljer ytterhögerpartiernas principprogram från varandra. I den negativa polen hittas, för det första, ord som kan förknippas med *populism*.⁶ Åtskillnaden mellan folket och eliten uttrycks särskilt i orden elit (eliitti), medborgare (kansalaiset) och byråkrati (byrokratia). Ett andra, med populismen nära sammanhängande, element som framträder tydligt är den till synes starka vurmen för *plebiscitär eller direkt demokrati*. Krav på ökat medborgerligt inflytande märks åtminstone i orden direkt (suora), demokrati (demokratia) och folkmakt (kansanvalta). En tredje mängd ord värd att framhålla hänsyftar på *liberala friheter* såsom mänskliga rättigheter (ihmisoikeudet), jämlikhet (tasa-arvo) och yttrandefrihet (sananvapaus). Övriga enskilda ord av särskilt intresse verkar ta fasta på internationella (maailma, globaali, Venäjä) och aktuella (koronavirus, rajoitus) frågor.

I den positiva polen är ord som antyder en *nationalistisk eller etnonationalistisk* ideologi tydligt närvarande. Här märks ord såsom självständighet (itsenäisyys), kultur (kulttuuri), medborgarskap (kansalaisuus), nationell (kansallinen) och fosterland (isänmaa). Närapå lika tydligt framträdande är ord som antyder *traditionalism och traditionella värderingar*. Hit hör bland annat orden bevara (säilyttää), sed (tapa), traditionell (perinteinen) och grundenhet (perusyksikkö). En tredje mängd ord – förbjuda (kieltää), trygg (turvallinen) och brottslighet (rikollisuus) – kan anses uttrycka *auktoritarism*. Vidare märks även ord som tar fasta på könsstämpning (silpominen, sukupuolielimet).

Figur 1 placerar in de 12 partiernas principprogram längs den funna dimensionen. I den negativa polen hittas M11. Krav på en utökad och mer folkligt förankrad demokrati, en förstärkning av individuella friheter samt ett antielitistiskt förhållningssätt är tydligt framträdande i partiets program. Enligt M11 ska åsiktsfrihet samt direkt demokrati ge medborgarna de nödvändiga redskapen för att kunna utöva sin lagenliga makt, ”politiikan ja byrokratian yli ja ohi”.⁷ Även PM samt VKK positionerar sig nära den negativa polen. I likhet med M11 betonar VKK individuella friheter, direkt demokrati samt folkmakt medan PM går in för att försvara individuella demokratiska friheter mot, som PM uppfattar det, dominerande trender av elitistisk sionism och totalitär kommunism.

I den andra, positiva, polen återfinns SKE. Partiets principprogram är tydligt etnonationalistiskt, med krav på politisk, nationell och ekonomisk självständighet, militär alliansfrihet samt juridiskt, kulturellt och lokalt självstyre. Traditionalism uttrycks i en vilja att bevara traditionell kultur och traditionella familjevärderingar medan auktoritarism märks i önskemål om ett starkt försvar och ett abrupt slut på ”islamisaatio ja vastaavat suomalaisen kulttuuriin ja oikeustajuun kuulumattomat ääri-ilmiöt”. Andra partier i närheten av denna pol är VP, IKL II, SML och ST. Av dessa framstår särskilt SML som utpräglad etnonationalistiskt, med klara traditionalistiska och auktoritära drag. Också VP och IKL II betonar finskhet och finsknationalism – VP genom en ordrik kritik av invandring, och IKL II genom att betona självständighet och enhetskultur.

Tabell 2. Ord med störst diskrimineringsförmåga i den finländska ytterhögerens principprogram (enligt modell A)

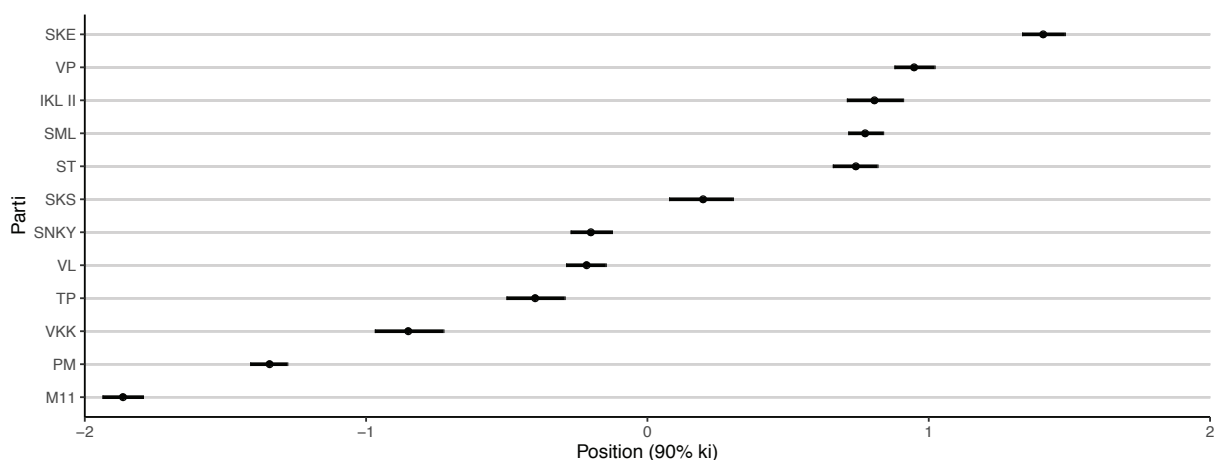
Valda ord med låga β -värden		Valda ord med höga β -värden	
suora*	kansanliike	Sveitsi	media
perus	byrokratia	itsenäisyys	poistaa
demokratia*	koronavirus	kunta	rikollisuus
mielivaltainen	vero*	turvata	maanviljely
ihmisoikeudet*	ilmapiiri	väkivalta	maa
valta*	globaali	kulttuuri*	terveydenhuolto
eliitti	sananvapaus	Ahvenanmaa	tuki
rajoitus*	valtio	pankki	maahanmuuttopolitiikka
tasa-arvo	kritiikki	kieltää	sukupuolielimet
tuomio	yksilö	kansalaisuus	tapa
mielipide*	lainsäädännöllinen	turvallinen	henkinen
sotilas	etu	raja	yhdistys
väkivalta	päätöksenteko	säilyttää*	aikuinen
kansanvalta	mahdollisuus	lapsi	paikallinen
todellisuus*	kommunismi	asuminen	isänmaa
energia	ihmiset	kansallinen	työelämä
järjestelmä	Venäjä	silpominen	perinteinen
maailma*	maahanmuuttopolitiikka	kansainvälinen	perusyksikkö
raha	hallitus*	koulu	vapaaehtoinen
kansalaiset*	rappio	taloudellinen	eläkkeet

De 40 orden med låga β -värden har valts ut bland de 133 ord som har de lägsta värdena ($\beta = [-4,10;-1,69]$), och de 40 orden med höga värden har valts ut bland de 71 ord som har högst värden ($\beta = [4,96;1,63]$). Ord markerade med asterisk (*) uppenbarar sig flera gånger, men med olika suffix; endast en version listas. Alla ord listas i grundform. De 124 ord som exkluderats har bedömts ha ingen eller endast ringa ideologisk betydelse (t.ex. hjälpverb). Komplet data kan fås av författaren.

Även om ST:s principprogram är betydligt mer återhållsamt lyfts även här värderingar som ”re-hellisyys, ahkeruus ja isänmaallisuus”.

Närmast dimensionens mitt återfinns TP, VL, SNKY och SKS. Detta kan tolkas som att dessa partiers principprogram intar en position mellan det utpräglat populistiska och det starkt etnonationalistiska. Programmen kan också ses som relativt återhållsamma i förhållande till traditionalism och auktoritarism, men förvisso också jämförelsevis lågmälda i sina krav på bredare demokrati och utökade friheter. I synnerhet VL – som starkt betonar frihet ”sen monissa eri muodoissaan” – framstår dock som klart närmare den negativa polen. SKS, däremot, verkar dra åt andra hållet i sin vilja att trygga nationens fortlevnad ”muukalaistulvan ja yhteiskunnallisen rappion uhatessa”.

Sammanfattningsvis föreslår granskningen att den dominerande (men inte nödvändigtvis enda) skiljelinjen i de principprogram som 2000-talets nya ytterhögerpartier publicerat går mellan de som i första hand är populistiska och de som framför allt är etnonationalistiska. De övervägande populistiska ytterhögerpartierna betonar antielitism, demokrati och frihet. Framstående krav är tryggad åsikts- och yttrandefrihet samt ökad folkmakt genom plebiscit. De allra nyaste aktörerna i denna pol väver samman dessa krav med kritiska resonemang om covid-19-



Figur 1. Finländska ytterhögerpartiers positionering (enligt modell A)

pandemin (i synnerhet PM, även VL och TP) och den förhärskande klimatpolitiken (i synnerhet VL och TP, även VKK). De övervägande etnonationalistiska ytterhögerpartierna kännetecknas av finsknationalism och, i varierande mån, av auktoritär traditionalism. Det överordnade målet för dessa partier är ett etniskt finskt Finland. Värnandet om finsk kultur är därför framträdande, liksom kritiken mot de avtryck som andra – i synnerhet utomeuropeiska – kulturer anses ha på det finländska samhället. De etnonationalistiska, traditionalistiska och auktoritära inslagen är som mest raffinerade i SKE:s och SML:s principprogram.

Utöver dessa skillnader har de studerade partierna även likheter. Inget parti har en positiv inställning till EU, och inget parti förespråkar mångkultur och oreglerad invandring. Även om etnonationalismen är mest utpräglad i den positiva polen återfinns nationalistiska tankegångar inom alla partier. På samma sätt är alla partier i någon utsträckning anhängare av plebiscit och utökat folkligt deltagande. Till sist bör det ännu påpekas att den funna dimensionen inte är någon vänster–höger-dimension, varken i socioekonomisk eller sociokulturell bemärkelse. Denna observation understöds av att båda polerna verkar härbärgera såväl mer radikala (PM och SML) som mer moderata (M11 och ST) aktörer.⁸

YTTERHÖGERNS IDEOLOGIER: VKK SOM ETT TYPISKT FALL

Såsom kartläggningen ovan antyder präglas en del av den finländska ytterhögern – och i synnerhet flera av de partier som idag, år 2022, verkar ha störst framgångspotential – av en ideologi där en tunn populism är mer framträdande än en starkt ideologisk etnonationalism. Hur uttrycks då detta i partiernas dagliga verksamhet? Vilka är de mer specifika teman som dominerar? Och hur betonas dessa över tid? För att söka svar på dessa frågor studeras VKK litet närmare. I ljuset av kartläggningen ovan kan detta parti ses som ett typiskt – i någon mån representativt – populistiskt ytterhögerparti som dessutom, med anledning av sitt mandat i riksdagen och sina inte obetydliga framgångar i 2022 års områdesval, dessutom är mer tillgängligt och mer relevant än övriga granskade ytterhögerpartier (om principer för val av fall se Gerring 2017, 39–58).

VKK grundades i juni 2021 av en mindre grupp politiskt aktiva, samlade kring den avpolletterade sannfinländaren Ano Turtiainen. Partiet infördes i partiregistret samma höst och hade i början av januari 2022 27 lokalavdelningar och – enligt egen uppgift – över 3000 stödmedlemmar (Nieminen 2022). I områdesvalet i januari 2022 vann partiet 12 mandat. En central faktor i VKK:s profilering har utgjorts av förgrundsgestalten Turtiainens debattinlägg i riksdagen, som stämmer väl överens med den allmänna karaktäriseringen av debattinlägg som teatraliska inpass adresserade ”to outside audiences for political – as opposed to policy – reasons” (Proksch och Slapin 2015, 21). Till följande skall innehållet i dessa inlägg studeras med hjälp av temamodellen (en. *topic model*) *latent Dirichlet allocation* (LDA), som i likhet med Wordfish analyserar ord (Blei m.fl. 2003).

Efter att överlappningar avlägsnats finns (21.4.2022) inalles 138 inlägg tillgängliga på riksdagens webbplats (eduskunta.fi). Av dessa har 128 hållits efter att Turtiainen tvingades lämna den sannfinländska riksdagsgruppen (i juni 2020). Omkring hälften, 68 stycken, har hållits efter att VKK grundades (i juni 2021). Efter förberedande åtaganden (jfr avsnittet ovan) skapas dokument-termmatriser. Även här tas flera olika modeller fram. Modell D eliminerar ovanliga termer men trunkerar inte, modell E eliminerar och trunkerar och modell F eliminerar inte men trunkerar. I ljuset av förslag i tidigare forskning (Denny och Spirling 2018; Nelimarkka 2019) kunde både modell D och modell E användas som huvudmodell. Efter en inspektion av dessa två modeller med ett varierande antal (8–16) teman nära det statistiska optimalet (Griffiths och Steyvers 2004) väljer jag att fokusera på den mest lättolkade modellversionen – en dokument-termmatris (138×2203) enligt modell E, med nio teman.

De nio funna temaområdena listas, tillsammans med valda ord starkt förknippade med respektive tema, i Tabell 3. Ett första tema domineras av debattinlägg som kan sägas vara relaterade till *invandring*. Flera tal riktar kritik mot utrikesminister Pekka Haavistos roll i härvan kring al-Hol-lägrät, men även mer allmänt hållna anmärkningar om invandring och integration förekommer. Ett andra tema tar i första hand fasta på frågor om *beskattning*. Särskild uppmärksamhet riktas mot (ett medborgarinitiativ om) mervärdesskatten och dess olägenheter för i synnerhet egen- och ensamföretagare. Det tredje temat utgörs av inpass där *EU* diskuteras och, framför allt, kritiseras. Kängor riktas mot EU:s återhämtningsinstrument och mot Europeiska stabiliseringsmekanismen samt, mer diffust, mot EU-eliten. Även krav på utträde ur unionen reses.

Det fjärde temat innehåller inlägg som diskuterar *demokrati*. Kravet på plebiscit är framträdande, liksom kritiken mot den representativa demokratins brist på folklig förankring. Det femte temat är ett av de mest framträdande i materialet och innefattar en knapp femtedel av alla analyserade debattinlägg. Gemensamt för de allra flesta av dessa inlägg är att de behandlar *covid-19*. Även om resonlig kritik mot åtgärder som, enligt Turtiainen, är ofokuserade och missriktade också förekommer så får mer påstridiga anmärkningar om en fejk- eller lögnpandemi med tiden en alltmer framträdande roll. Merparten av inläggen i det sjätte temat berör likaså *covid-19*-pandemin, även om infallsvinkeln nu kan sägas vara juridisk snarare än epidemiologisk. Åtgärderna för att stävja pandemin kritiserades således för att stå i strid med *grundlagen* och för att kränka individens grundläggande fri- och rättigheter.

Det sjunde temat domineras av debattinlägg som behandlar *klimatpolitik*. Många av inläggen i detta tema andas klimatskepticism: att försöka tygla klimatförändringen är, enligt Turtiainens uppfattning, ett världsomspännande modedefenomen snarare än genomtänkt och rationell politik-

Tabell 3. Framstående teman i Ano Turtiainens inlägg i riksdagen (enligt modell E)

Invandring (9,4%)	Beskattning (8,0%)	EU (8,0%)
rikos (10)	euro (1)	Eurooppa (1)
maahanmuutto (14)	kansalaisaloite (3)	unioni (2)
ulkoministeri (16)	vero (8)	ero (4)
Haavisto (27)	ostovoima (17)	rahasto (5)
lapsi (28)	arvonlisäveroraja (19)	liittovaltio (7)
Demokrati (5,8%)	Covid-19 (18,1%)	Grundlagen (9,4%)
kansanäänestys (2)	ihminen (1)	kansa (1)
demokratia (3)	korona (2)	perustuslaki (2)
suora (8)	yhteiskunta (3)	vastainen (12)
kysymys (16)	elämä (4)	terve (18)
päättäjä (23)	kuolema (15)	historia (21)
Klimat (12,3%)	Vaccin (10,9%)	Försvar (18,1%)
maailma (2)	rokote (4)	Suomi (1)
ilmasto (9)	koronarokote (6)	suomalainen (3)
ilmastonmuutos (10)	harha (7)	Nato (10)
maa (12)	turvallisuus (13)	presidentti (11)
valtio (15)	kokeellinen (21)	Venäjä (18)

De identifierade temaområdena listas i den ordning de framträder i Turtiainens debattinlägg (jfr Figur 2 nedan). De har namngivits i enlighet med det drag som bedömts vara mest framträdande i respektive temaområde. Procentsatserna anger andelen debattinlägg som kategoriserats in i respektive tema. De ord som listas har valts ut bland de 30 ord med starkast laddning för respektive tema. Avsikten har varit att försöka välja ord som (a) är så politiskt betydelsefulla som möjligt och (b) representerar temat på ett så konkret sätt som möjligt. Ordens placering på topplistorna anges inom parentes. Alla ord listas i grundform. Kompletta data över de 50 ord som starkast förknippas med respektive tema kan fås av författaren.

föring. Etablerad vetenskap ifrågasätts även i det åttonde temat. Här framställs de *vacciner* som tagits fram mot covid-19 som farliga experiment som allvarligt hotar individens hälsa. Det nionde och sista temat är, tillsammans med covid-19-temat, det mest framträdande. Merparten av debattinläggen i denna kategori behandlar Finlands *försvar*. Inläggen förordar alliansfrihet, ger uttryck för en övervägande negativ syn på militäralliansen Nato samt pläderar för fungerande och stabila relationer med Ryssland.

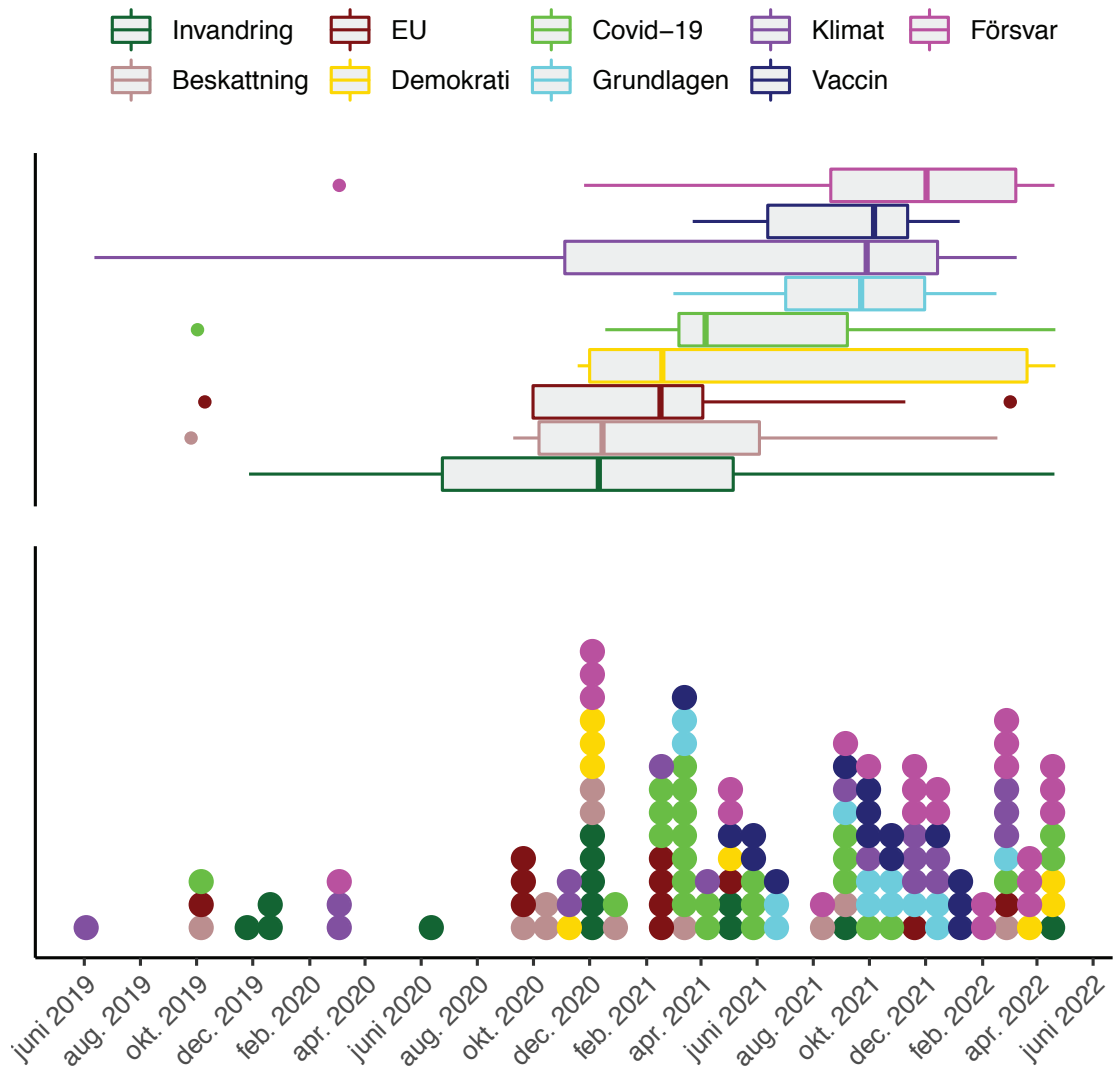
Figur 2 illustrerar de nio temaområdenas förekomst över tid. Debattinlägg dominerade av invandring(skritik) och klimat(skepticism) förekommer under hela den aktuella tidsperioden, förvisso med viss koncentration till tidpunkter när dylika teman varit särskilt aktuella. Ungefär detsamma kan sägas om de något mindre vanligt förekommande inlägg där rådande beskattning, EU och demokratins tillstånd kritiserats. Sedan vintern 2021 har Turtiainens – och sedermera även VKK:s – politik dock dominerats av två övergripande teman. Det första och mest framträdande av dessa berör hanteringen av covid-19-pandemin. Här kompletteras inledande försiktiga anmärkningar om virusets natur med allt amprare inpass om de antagna åtgärdernas påstådda grundlagsvidrighet och om de framtagna vaccinernas förmodade riskfylldhet. Det andra dominerande temat berör försvarspolitik i allmänhet och Ryssland i synnerhet. Temat träder fram särskilt under hösten 2021 och, än skarpare, under vårvintern 2022, i kölvattnet av den

häftiga upptrappningen av konflikten i Ukraina. Dessa inlägg är skarpt kritiska till det dominerande narrativet kring sanktioner och nödvändigheten av ett finländskt Natomedlemskap men förblir ändå resonligare än yttringarna kring i synnerhet vacciner.⁹

KONKLUSIONER

Denna studie har kort granskat de ideologiska profilerna hos de nya ytterhögerpartier som trätt fram på det finländska partifältet under de senaste dryga 20 åren. Resultaten – som med anledning av granskningens på flera sätt begränsade datamaterial ska tolkas med försiktighet – antyder att den dominerande skiljelinjen inom den finländska ytterhögerpartier går mellan en populistisk och en etnonationalistisk ytterhöger. Vissa partier domineras således av populistiska krav på folklig frihet och breddad demokrati medan andra i huvudsak styrs av en traditionalistisk och auktoritär etnonationalism. Av dessa två ytterligheter har den mer populistiskt färgade ytterhögerpartier bedömts vara särskilt intressant, inte minst mot bakgrunden av VKK:s snabba framväxt hösten 2021 och VL:s likaså raska registreringsprocess våren 2022. Ett mer ingående studium av VKK antyder att den mer populistiskt färgade ytterhögerpartier profilerar sig i en rad rätt typiska frågor: man betonar klimat- och EU-skepticism, man lyfter fram invandringskritik och man verkar för skattelättnader för i synnerhet små- och ensamföretagare. I synnerhet under 2021 och början av 2022 har mycket energi ägnats åt att högljutt motsätta sig upplevt onödiga och frihetskränkande pandemikrestriktioner samt påstått farliga vaccinprogram. Vintern och våren 2022 träder ett annat högaktuellt tema fram, när fokus skiftar till ljudliga krav på militär alliansfrihet.

Vad kan då, till sist, sägas om den nya ytterhögerpartier – och i synnerhet den nya populistiska ytterhögerpartier – framtidsutsikter? Även om de partier som här berörts alla är (eller var) av ringa betydelse är det skäl att begrunda den potential som åtminstone några av dessa ändå kan besitta. Även små och till synes obetydliga partier kan komma att påverka politiken på olika sätt – direkt, naturligtvis, genom att öka i styrka, och indirekt genom att ideologiskt utmana något etablerat parti. Paul Lucardies (2000) typologi över nya partibildningar erbjuder här två möjligheter. Ett nytt ytterhögerparti kan, för det första, nå framgång om och när det etablerade ytterhögerpartiet – i det finländska fallet alltså Sannfinländarna – rör sig allt närmare politikens mittfåra. I en dylik situation kan det nya ytterhögerpartiet vinna stöd genom att agera ”renare” (en. *purifier*) – genom att ånyo lyfta fram starkt kritiska perspektiv på frågor (rörande, låt oss säga, EU eller invandring) som ytterhögerpartier traditionellt förfäktat. Ett nytt ytterhögerparti kan även, för det andra, vinna stöd genom att iklä sig rollen som profet. Detta sker när nya problem – här kunde det, exempelvis, handla om kritiska, pseudovetenskapliga eller direkt konspiratoriska synsätt på pandemibekämpning och vaccinprogram eller alternativa perspektiv på rådande internationella kriser – inte lyckas få fotfäste varken inom det etablerade ytterhögerpartiet eller inom något annat etablerat parti. Europeiska exempel på små genombrott för nya ytterhögerpartier finns redan, bland annat från Danmark (Nye Borgerlige, även Stram Kurs), Nederländerna (Forum voor Democratie och JA21) och Ungern (Mi Hazánk Mozgalom). Huruvida någon finländsk ny ytterhögeraktör lyckas nå nationellt avtryck återstår att se.



Figur 2. Förekomst av olika teman i Ano Turtiainens inlägg i riksdagen (enligt modell E)

NOTER

1. Även Sannfinländarna betraktas alltså som en del av den finländska ytterhögern (Arter 2010; se även Widfeldt 2018). Partiet ingår dock inte i denna översikt eftersom det registrerades redan på 1990-talet.
2. I maj 2022, efter att arbetet med denna uppsats avslutats, inledde även Suomalainen Puolue (SP) ett registreringsförsök.
3. De principprogram som utelämnats är S-I:s program från år 2003 (innehållsligt detsamma som SNKY:s program från år 2002) samt M11:s program från 2012 (kort, och skrivet i samma anda som programmet från 2010).

4. Den mycket korta programförklaring som MP anmälde i samband med sitt misslyckade omregistreringsförsök 2021 inkluderas inte.
5. Ett flertal studier har granskat de båda teknikernas användbarhet, både i förhållande till varandra och jämfört med andra etablerade tillvägagångssätt. Av särskilt intresse här är Koljonen m.fl.:s (2022) studie av finländska (riksdags)partiers valprogram. Artikelförfattarnas slutsats är att ingen av de automatiska analysteknikerna utmanövrerar icke-automatiska tillvägagångssätt och att *Wordscores* estimerar partipositioner (från valprogram) på ett mer tillfredsställande sätt än *Wordfish*.
6. Begreppet populism är omstritt. Jag använder mig här av följande definition: populismen är en tunn ideologi som ”considers society to be ultimately separated into two homogenous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the [general will] of the people” (Mudde 2004, 543; se även Mudde 2017).
7. De citat som här återges är, om inte annat anges, ur de principprogram som listas i tabell A1.
8. De dimensioner som modell B och C producerar kan fås av författaren. De kan tolkas på samma sätt som modell A. Partiernas positionering är även likartad. Det parti som verkar vara mest svårplacerat är SNKY, men även SKS, TP, VKK och VP antar litet olika positioner i de olika modellerna. Korrelationerna (Pearsons) mellan partiernas positionering är 0,82 (A vs B), 0,66 (A vs C) och 0,70 (B vs C). Korrelationen (återigen Pearsons) mellan partiernas positionering i modell A och i en *Wordscores*-modell där PM (-1) och SKE (1) använts som referenser är 0,62.
9. De teman som ovan diskuterats kan klart skönjas även i andra modellvarianter. Resultat från modell D (8–16 teman) och F (9 teman) kan fås av författaren, liksom versioner av modell E med 8 respektive 10–16 teman. En granskning av de enskilda inläggens kategorisering antyder att i synnerhet korta inlägg varit svåra att klassificera. En modellversion (E, med 9 teman) där dylika korta (mindre än 50 ord) repliker utelämnats ändrar inte på den övergripande bilden.

KÄLLOR

- Arter, David. 2010. The breakthrough of another West European populist radical right party? The case of the True Finns. *Government & Opposition* 45:4, 484–504.
- Blei, David M., Ng, Andrew Y. och Jordan, Michael I. 2003. Latent Dirichlet allocation. *Journal of Machine Learning Research* 3, 993–1022.
- Denny, Matthew J. och Spirling, Arthur. 2018. Text preprocessing for unsupervised learning: Why it matters, when it misleads, and what to do about it. *Political Analysis* 26:2, 168–189.
- Gerring, John. 2017. *Case study research: Principles and practices* (2:a utgåvan). Cambridge: Cambridge University Press.
- Griffiths, Thomas L. och Steyvers, Mark. 2004. Finding scientific topics. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 101:S1, 5228–5235.
- Grimmer, Justin och Stewart, Brandon M. 2013. Text as data: The promise and pitfalls of automatic content analysis methods for political texts. *Political Analysis* 21:3, 267–297.
- Koljonen, Juha, Isotalo, Veikko, Ahonen, Pertti och Mattila, Mikko. 2022. Comparing computational and non-computational methods in party position estimation: Finland, 2003–2019. *Party Politics* 28:2, 306–317.

- Laver, Michael, Benoit, Kenneth och Garry, John. 2003. Extracting policy positions from political texts using words as data. *American Political Science Review* 97:2, 311–331.
- Lucardie, Paul. 2000. Prophets, purifiers and prolocutors: Towards a theory on the emergence of new parties. *Party Politics* 6:2, 175–185.
- Mickelsson, Rauli. 2021. *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan*. 3:e utgåvan. Tampere: Vastapaino.
- Mudde, Cas. 2004. The populist Zeitgeist. *Government & Opposition* 39:4, 541–563.
- Mudde, Cas. 2005. Politischer Extremismus und Radikalismus in Westeuropa – Typologie und Bestandsaufnahme. I Uwe Backes och Eckhard Jesse (red.), *Gefährdungen der Freiheit: Extremistische Ideologien im Vergleich*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 87–104.
- Mudde, Cas. 2017. Populism: An ideational approach. I Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul Taggart, Paulina Ochoa Espejo och Pierre Ostiguy (red.), *The Oxford handbook of populism*. Oxford: Oxford University Press, 27–47.
- Mudde, Cas. 2019. *The far right today*. Cambridge: Polity Press.
- Nelimarkka, Matti. 2019. Aihemallinnus sekä muut ohjaamattomat koneoppimismenetelmät yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa: Kriittisiä havaintoja. *Politiikka* 61:1, 8–35.
- Nieminen, Tommi. 2022. Tapaus Turtiainen. *Helsingin Sanomat*, 9 januari, B 1–5.
- Pekonen, Kyösti, Hynynen, Pertti och Kalliala, Mari. 1999. The new radical right taking shape in Finland. I Kyösti Pekonen (red.), *The new radical right in Finland*. Helsingfors: Finnish Political Science Association, 31–60.
- Proksch, Sven-Oliver och Slapin, Jonathan B. 2009. How to avoid pitfalls in statistical analysis of political texts: The case of Germany. *German Politics* 18:3, 323–344.
- Proksch, Sven-Oliver och Slapin, Jonathan B. 2015. *The politics of parliamentary debate: Parties, rebels and representation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Slapin, Jonathan B. och Proksch, Sven-Oliver. 2008. A scaling model for estimating time-series party positions from texts. *American Journal of Political Science* 52:3, 705–722.
- Widfeldt, Anders. 2018. The radical right in the Nordic countries. I Jens Rydgren (red.), *The Oxford handbook of the radical right*. Oxford: Oxford University Press, 545–564.

FÖRFATTARINFORMATION

ANDREAS FAGERHOLM

Docent

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi, statskunskap med medier och kommunikation

Åbo Akademi

andreas.fagerholm@abo.fi

APPENDIX

Tabell A1. Principprogram

Parti	Program (år)	Ord ¹		Källa
		Tokens	Typer	
SNKY	Uudistettu valtio- ja talousohjelma (2002)	2715	1570	Pohtiva
SKS	Yleisohjelma (2003)	1320	854	Pohtiva
IKL II	IKL:n ohjelma (2006)	1114	677	Pohtiva
VP	Puolueohjelma (2009)	3089	1718	Pohtiva
M11	Muutoksen periaatelausuma (2010)	1476	719	Pohtiva
ST	Periaateohjelma (2017)	2024	1153	Pohtiva
SKE	SKE:n ohjelma (2017)	1546	892	Pohtiva
VKK	Puolueen yleisohjelma (2021)	862	545	Pohtiva
SML	Puolueohjelma (2021?)	3297	1827	puolurekisteri.fi
PM	Pohjoinen Maa – Periaateohjelma (2022)	3504	1803	puolurekisteri.fi
TP	Totuuspuolueen yleisohjelma (2022)	1791	1057	totuuspuolue.net
VL	Puolueohjelma (2022)	3916	2145	vapaudenliitto.fi

1. Rubriker, innehållsförteckningar, signaturer och dylikt har inte beaktats.